

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie dotyczącej prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. X. Y., po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 5 czerwca 2025 r., na posiedzeniu bez udziału stron, wniosku prokuratora X. Y. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZI 79/24,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględnić wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZI 79/24.

UZASADNIENIE

Pismem z 7 lutego 2025 r. (data nadania w urzędzie pocztowym), prokurator X. Y., wniósł na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego od udziału w sprawie I ZI 79/24.

W uzasadnieniu wniosku prokurator X. Y. wskazał, że okoliczności związane z uzyskaniem statusu sędziego Sądu Najwyższego przez Tomasza Demendeckiego, w następstwie wzięcia przez niego udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., prowadzą nie tylko do naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 EKPC w postaci prawa strony postępowania do rozpoznania sprawy przez

bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą, ale także do uznania, że sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Wnioskodawca dodał, że dla rozpoznania przedmiotowego wniosku nie ma znaczenia treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r., sygn. P 22/19, zwłaszcza w kontekście statusu prawnego tego organu, legalności jego działania podważonej zarówno przez środowiska naukowe prawników jak i w wyrokach wydanych przez Naczelny Sąd Administracyjny jak i przez trybunały europejskie TSUE i ETPCz.

Prokurator X. Y. zaznaczył, iż zarówno zdaniem wybitnych przedstawicieli doktryny prawa, jak i w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego (np. postanowienie sygn. I KZP 7/22 z dnia 14 września 2022 r.) orzeczenia wydane z udziałem sędziów wyłonionych w procedurze przed Krajową Radą Sądownictwa, w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. są uznawane jako nieistniejące (*sententia non existens*), a co za tym idzie nie wywołują skutków prawnych.

Wnioskodawca dodał, że sędzia Tomasz Demendecki orzeka w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, pomimo że w świetle orzeczeń TSUE i ETPCz nie może być ona uznana za sąd, zaś wydawane przez tę Izbę orzeczenia są, w jego oraz szerokim społecznym odbiorze, co najmniej kontrowersyjne, upolitycznione i nasuwają poważne wątpliwości, co do bezstronności orzekających w niej osób.

Pismem z 4 czerwca 2023 r. sędzia Sądu Najwyższego Tomasz Demendecki, ustosunkowując się do treści zarządzenia z 2 kwietnia 2025 r., wskazał, że nie znajduje jakichkolwiek podstaw do sygnalizacji potrzeby „samowylączenia”, w sprawie o sygn. akt I ZI 79/24. W odniesieniu do argumentacji zawartej we wniosku o wyłączenie od rozpoznania sprawy, sędzia Sądu Najwyższego Tomasz Demendecki wskazał, że wniosek nie zawierał w swej treści jakiegokolwiek okoliczności, która mogłaby uzasadniać ewentualny zarzut w kierunku naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego nie jest zasadny.

Wątpliwości co do bezstronności sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego, wyznaczonego do składu orzekającego w sprawie o sygn. akt I ZI 79/24, w przedmiocie rozpoznania wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora X. Y., wnioskodawca upatrywał w okoliczności powołania SSN Tomasza Demendeckiego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Oznacza to, że wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy nie może być dowolne.

W tym miejscu należy przypomnieć, że ustawa stanowi, iż *„Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości”* – art. 29 § 3 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Natomiast art. 29 § 4 cytowanej ustawy stanowi, że: *„okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*.

Wnioskodawca nie przywołał innej argumentacji, pozwalającej na jej ocenę przez Sąd w kontekście przepisu art. 41 § 1 k.p.k., który stanowi, że: *„sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”*.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Oznacza to, że ustrój i postępowanie przed sądami należą do ustawodawcy – art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. W tym zakresie decyduje zatem ustawa i polskie prawo (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., P 7/20, z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21, z 11 grudnia 2023 r., Kp 1/23).

W sprawie nie ma też zastosowania art. 40 k.p.k., gdyż nie spełnia się żadna z określonych w nim ustawowych podstaw wyłączenia sędziego z mocy prawa.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[r.g.]